

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת וארא תשע"ה שנה ד' גליון 169
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: מדוע מידת הכעס קיימת רק בחוצה לארץ

והנה כלל בידינו, כל מידה ומידה שנמצאת באדם, טבע אותה הבורא כדי שהאדם ישתמש בה לעבודת ה', ואם כן, צריך להבין מדוע בחוצה לארץ הטביע הבורא שטבע האדם להתרגז ולכעוס יותר מאשר בארץ ישראל?

ויש לבאר בהקדם מה שמצינו שתי שיטות בדרך הלימוד האם צריך להיות בנחת או בצעקות וחימה.

מצד אחד כתב החוות יאיר (סימן קנ"ב) נגד מנהג זה, שקופצים ורוקדים וסופקים ידיהם באמצע לימודם, שאין זה מנהג יפה, אלא שיפלפל בנחת ובטוב טעם, וישמע בתחילה מה יש לחבירו לומר, ואל יכנס בתוך דבריו, וכו'.

מאידך בספר יוסף אומץ (דיני הנהגות האדם בשעת לימודו עמ' 269) שיבח זאת, וביאר, שעושים כן מחמת דברי שער המצוות (פרשת ואתחנן דף ל"ג ע"א), שהאריז"ל כשהיה קורא הלכה בין החברים היה מקשה בכח עד שהיה מזיע זיעה גדולה, והטעם, כי עסק ההלכה הוא לשבר הקליפות, והוא מסיים ואומר, ואף שרוב העושים כן אין יודעים מדברי האר"י, אבל על זה יש לומר (תהילים כ"ה, י"ד) "סוד ה' ליראיו".

וכיוצא בזה הביא בספר הזכרון להגר"ש רוזובסקי זצ"ל (עמ' תקפ"ט) שהקולות שהאדם משמיע בעת לימוד תורתו, וכן השמחה שאדם שח בחידושי תורתו שהוא מחדש, אינם דבר נוסף המתלווה לתורה, אלא הם חלק בלתי נפרד מעצמותה של תורה, וכפי שהיה בזמן קבלת התורה קולות וברקים וכו'. עיי"ש.

פרשת השבוע פותחת בארבע לשונות של גאולה: "והוצאתי" "והצלתי" "וגאלתי" "ולקחתי", וכותב הרשב"ם במסכת פסחים (נצט:), שכנגד ארבע לשונות של גאולה אנו שותין ארבע כוסות יין בליל פסח. אבל כשנעיין נמצא שישנם חמש לשונות של גאולה והלשון האחרונה היא "והבאתי אתכם אל הארץ וגו'", וא"כ נשאלת השאלה למה אין שותין חמש כוסות כנגד חמש לשונות של גאולה?

וכבר נחלקו בזה הראשונים במסכת פסחים (דף קי"ח) אם שותים ארבע כוסות או חמש כוסות, ואומר הגאון מוילנא, מכיון שאיננו יודעים מה לעשות, אנחנו רק מוזגים את הכוס החמישית אבל לא שותים ממנה, והיא נקראת "כוס של אליהו הנביא", שכשיבוא אליהו הנביא ותשבי יתרץ קושיות ואיבעיות הוא אף יפתור לנו את הספק הזה, האם יש לשתות ארבע כוסות או חמש כוסות.

נמצא אם כן, שהכוס החמישית שהיא כוס של אליהו, היא כנגד הלשון "והבאתי אתכם אל הארץ".

מובא בנדרים (כב.) שעולא עלה לארץ ישראל והתלוו אליו שני אנשים מבי חוואה. בדרך קם אחד ורצח את חבירו. ופנה לעולא ושאל אותו: האם טוב עשיתי? השיב לו עולא: כן, ופרע לו את בית השחיטה. כשהגיע עולא לארץ ישראל שאל את רבי יוחנן: דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה? א"ל: נפשך הצלת. קא תמה רבי יוחנן: מכדי כתיב "ונתן ה' לך שם לב רגז", בבבל כתיב! א"ל: ההוא שעתא לא עברינן ירדנא. ע"כ. בחוץ לארץ יש קללה של לב רגז, אבל הנמצאים בארץ ישראל יכולים להתגבר ביתר בקלות על רוגזם וכעסם.

ומצינו במסכת סנהדרין (כד), מאי דכתיב (זכריה י"א, ז')
"ואקח לי שני מקלות, לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי
חובלים", נועם אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל
שמנעימין זה לזה בהלכה, חובלים אלו תלמידי חכמים
שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה.

ויש לומר, שבבבל, מקום משכן הקליפות, הרי שמוכרחים
התלמידי חכמים ללמוד בצעקות וברוגזה, כדרכו של האר"י
הקדוש, כדי להסחר את כל אותם מניעים ומפריעים. אולם
ארץ ישראל מגודל קדושתה, אין בה את כל אותן קליפות
ומניעים, לכן יכולים התלמידי חכמים שבה ללמוד, מתוך
נועם ושלווה.

בזה מתבאר היטב דברי הגמרא בנדריים שרק בחוצה לארץ
הטביע בורא עולם את מידת הכעס והרוגז, כיון שרק בחוצה
לארץ יש ללמוד מתוך כעס ורוגז, כדי לסלק את הקליפות,
לא כן בארץ ישראל מקום טהרה וקדושה.

משום כך כוס של אליהו היא כנגד הלשון "והבאתי אתכם
אל הארץ", כי תפקידו של אליהו הנביא לתרץ את השאלות
והאיבעיות הבאות מחמת הקליפות הנמצאות דוקא בחוצה
לארץ, לכן הוא יביאנו אל ארץ ישראל בה, מחמת קדושתה,
כבר לא יהיו קושיות ואיבעיות.

בזה יבואר מה שכתב בהליכות עולם (חלק ח' עמ' ש"צ)
שהביא את דברי הגמרא בתענית (ז): על הפסוק: "חרב על
הבדים ונאלו", שמי שלומד לבדו בלי חברותא לא רק
שלא מצליח אלא שמיטפש, ומביא את דברי הגאון
היעב"ץ בהקדמה לסידורו שכתב, שבארץ ישראל שלמדנו
בב"ב (קנח:), אוירא דארץ ישראל מחכים, מותר ללמוד
לבדו.

ולפי דרכינו יש לומר, כי הדרך בלימוד חברותא שנוצר
ויכוחים ומחלוקות עד שמגיעים לעמק השוה, ודרך לימוד זו
מוכרחת רק בחוצה לארץ מקום משכן הקליפות, לא כן
בארץ ישראל, מחמת טהרת המקום, אף אם ילמד לבדו
יחכים.

והנה, כתב הגאון מוהר"צ הכהן מלובלין זצ"ל בס' אוצר
המלך (פ"ד מהלכות ת"ת הלכה כ"ג) וזת"ד, ובזה אמרנו טעם

בני ארץ ישראל היו בקיאים ביותר בכל הש"ס, אבל לא
כ"כ מפולפלים, והיפוכם בני בבל היו חריפים ומפולפלים
ולא כ"כ בקיאים. ויראה עילה לזו, כי הנה בשילהי הוריות
(יג:): אמרו, הרגיל בשמן זית משיב לימודו של ע' שנה. ועי'
מנחות (פה:), ארץ ישראל מתוך שרגילים בשמן זית, חכמה
מצויה בהן. ובשבת (כו:): לענין הדלקת נרות, דלאו דוקא
בשמן זית משום דמה יעשו בני בבל שאין להם אלא שמן
שומשומין וכו'. ובפסחים (פח:): אמר עולא, טעם שהוגלו
לבבל כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה לפי שבבבל יש
הרבה תמרים וכו'. ואם כן איפה לא על חינם נתגלגל
בבבל פלפול ובישראל זכרון, כיון שבישראל היה שכיח
שמן זית ובבבל תמרים מתוקים המועילים לחכמה, דמיני
פירא מאירין את העיניים (סנהדרין יז:). עכת"ד.

ולפי דרכינו יש לומר טעם אחר, שהדרך היא שהלומד עם
חברותא מתעכב וממעט בלימודו, אך הויכוח ביניהם גורם
להעמיק ולפלפל, ולא כן הלומד יחידי מספיק יותר אך פחות
מפלפל. ואם כן, בני בבל שהיו מוכרחים ללמוד עם חברותא,
נעשו פלפלנים, לא כן בני ארץ ישראל שיכלו ללמוד לבדם,
שנעשו בקיאים בכל הש"ס ופחות מפולפלים.

השבתות של ימי השובבי"ם:

כתב בספה"ק אמרי נעם (פרשת שמות) וז"ל: העיקר הוא
בימי השובבים לדבק עצמו בקדושת שבת, ולשמור
השבתות שבתוך ימי השובבים בקדושה נפלאה, הואו
תיקון לכל ימי השובבים. וכ"כ בספר צמח צדיק (פרשת
שמות) וז"ל: ידוע מה שכתבו בספרים הקדושים, דבימים
האלו שמתחילין פרשיות שובבים, הוא מסוגל מאוד
לשוב על חטאת נעורים, ולתקן מידת היסוד. כי בימים
האלו מתעורר התיקון שהיה במצרים, שתיקנו מידת
היסוד, והעלו הניצוצות הקדושים לשורשן. ועיקר
התשובה הוא ע"י שירת שבת קודש והתורה הקדושה.
ע"כ

כתב בספר שארית ישראל: ויאמר תיקוני שבת וזמירות,
והוא תיקון גדול להכרית ולזמר חלאת הזוהמה והסט"א
רח"ל, ובמוצאי שבת קודש יאמר כל הזמירות.

ובספר תהילות חיים (עמ' רצ"ו) כתב, להכות כף אל כף
בלכה דודי מסוגל לתקן חטא הידוע.

וכתב באגלי טל בהקדמתו, ואם שמירת שבת מועיל, על
אחת כמה וכמה שלימוד הלכות שבת מועיל מאוד.

"להתענג בתענוגים" – 0504133783 (מחיר שיחה רגילה)

האזינו לשיעוריו המרתקים של הרב איתי חיים בן אהרן שליט"א במגוון נושאים

לשמיעת שיעורים על פרשת וארא הקישו: 122 לשמיעת שיעורים על ימי השובבי"ם הקישו: 227